

M. B.-N.

**"Z dziejów myśli pedagogicznej.
Materiały do studiów pedagogicznych",
T. IV, Bogdan Suchodolski, Wincenty
Okoń, Warszawa 1958 : [recenzja]**

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 5/3-4, 491-492

1960

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i jako dzieje zmagania się wielu odkrywców, badaczy i podróżników, których życiorysy przedstawione zostały w drugiej części w alfabetycznym porządku. Część ta zawiera systematycznie zebrane wiadomości o wszystkich wielkich podróżnikach świata. Podane zostały daty, liczby, marszruty, zestawiono skrętnie zebrane szczegóły tworzące wielki obraz zdobycia i poznania kuli ziemskiej. Książka ta przeznaczona została dla czytelnika niemieckiego. Przy przekładzie na język polski będący pracą zbiorową oryginał (*Die Entdeckung und Erforschung der Erde mit einem ABC der grossen Entdecker und Forscher*, Bearbeitet von Dr. Walter Krämer, Leipzig 1953) uległ znacznej adaptacji przez włączenie informacji o udziale polskich podróżników i badaczy, a nawet przez sprostowanie poglądów autora. Uzupełnienia i komentarze oraz przedmowę napisał Józef Staszewski.

W przeciwieństwie do encyklopedycznego i nieco bardziej popularyzacyjnego charakteru dzieła niemieckiego *Odkrycia i wyprawy geograficzne* Bakera ilustrują znacznie głębiej i wszechstronniej rozwój wiedzy geograficznej. Nie jest to zwykła kronika narastania wiadomości o obliczu ziemi, czy seria opowiadań o przygodach wielkich odkrywców. Historia odkryć geograficznych ilustruje w tym przypadku wielki spłot wzajemnych stosunków między człowiekiem i środowiskiem naturalnym. Autor, notując te rzeczywiste stosunki i związki, dostarcza cennego materiału zarówno dla historyka jak i dla geografą. Przedstawia on bowiem w chronologicznym następstwie dzieje poznania poszczególnych kontynentów ukazując też stan nauki geografii różnych narodów. Historia odkryć występuje tu jako wyraz rozwoju cywilizacji i odbicie dziejów całej ludzkości.

J. Bb.

Mieczysław Fleszar, *Najsławniejsi odkrywcy świata*. „Książka i Wiedza”, Warszawa 1959, s. 230.

Kilkadziesiąt dość luźno skreślonych sylwetek „najsławniejszych odkrywców” jest udaną próbą popularyzacji — tak bogatych w różnorodną problematykę — dziejów odkryć geograficznych. Z historycznych wydarzeń autor wydobywa w sposób głęboko przemyślany najważniejsze walory estetyczne, naukowe i moralne, rzucając lekko i z polotem — bez uszczuplenia treści — szkice wyczynów podróżników i badaczy. Świetny styl i dobór materiału czynią z tej pozycji doskonałą lekturę dla młodzieży i szerokiego ogółu.

J. Bb.

Z *dziejów myśli pedagogicznej. Materiały do studiów pedagogicznych* T. IV. Wstęp i redakcja Bogdan Suchołolski, Wincenty Okoń. PZWS, Warszawa 1958, s. 643.

Czwarty tom *Materiałów* przynosi szereg ciekawych rozpraw poświęconych dziejom pedagogiki jako nauki. Dokonanie selekcji ogromnego materiału historycznego nie było zadaniem łatwym, o czym zresztą autorzy wspominają

we wstępie. Dobór dokonany z punktu widzenia „problematyki naukowego postępu w pedagogice“ pozwala poznać źródła rozwoju i proces nawarstwiania się trwałej wiedzy pedagogicznej.

Ukazując genezę rozwoju pedagogiki jako dyscypliny naukowej, autorzy wskazali na trzy zasadnicze czynniki, które kształtowały proces narastania i gromadzenia wiedzy pedagogicznej. Oto one: 1) Ogólne koncepcje filozoficzne, które miały wpływ na rozwój pedagogiki. Z tego zakresu przedstawiono rozprawy: o Platonie, Helwecjuszu i Diltheyu, 2) „Systematyczne i kierowane określoną problematyką obserwacje empiryczne i uogólnienia“ (s. 8). W załączonych rozprawach poznajemy m. in. poglądy: Sniadeckiego, Pestalozziego, Herbarta, Uszyńskiego i Dawida. 3) Poczynania społeczne, o charakterze postępowym lub konserwatywnym, a wyrażające się w programach wychowawczych, reprezentowane przez Modrzewskiego, Komeńskiego, Rousseau, Staszica, Diesterwega, Czernyszewskiego i Spencera.

Autorzy wskazując na te zasadnicze nurty w rozwoju myśli pedagogicznej, zwracają uwagę czytelników na konieczność odróżniania dwojakich czynników w poglądach uczonych-pedagogów, tych które posuwały naprzód wiedzę pedagogiczną, i tych, które opóźniały jej rozwój.

Interesujący wybór rozpraw z literatury polskiej i obcej umożliwia poznanie najciekawszych systemów pedagogicznych uczonych różnych narodowości, od czasów starożytnych aż do w. XX.

Dla historyka nauki, śledzącego rozwój różnych dyscyplin wiedzy praca ta jest ciekawym i cennym nabytkiem.

Poznanie zarysu dziejów najważniejszych systemów pedagogicznych pozwala na zrozumienie obecnej problematyki pedagogicznej, jej zadań i celów.

M. B.-N.

Robert S. Woodbury, *History of the Gear-Cutting Machine*. The Technology Press — Massachusetts Institute of Technology, Cambridge 1958, s. VI + 135, il. 56.

Robert S. Woodbury. *History of the Grinding Machine*. Tamże 1959, s. II + 191, il. 84.

Robert S. Woodbury. *History of the Milling Machine*. Tamże 1960, s. 107, il. 48.

Trzy książki, *Historia strugarki do kół zębatach*, *Historia szlifierki* oraz *Historia frezarki*, prof. Roberta Woodburyego, znanego nam z zeszłorocznego pobytu w Polsce¹, stanowią pierwsze pozycje serii monografii z historii techniki (*Technology Monographs Historical Series*), wydawanej przez Massachusetts Institute of Technology, jedną z najpoważniejszych amerykańskich uczelni technicznych. Uczelnia ta otrzymała od Fundacji Wilkie specjalną subwencję wysokości 35 000 dolarów, przeznaczoną na prace z zakresu historii techniki. Obejmują one głównie rozwój obrabiarek i ich zastosowanie w prze-

¹ Porównaj sprawozdanie z tego pobytu w numerze 1/1960 „Kwartalnika“.